

Foguang Ai 2.0: Trí tuệ phật pháp gặp gỡ trí tuệ nhân tạo

ISSN: 2734-9195 17:57 01/10/2026

Trong dòng chảy ấy, FoGuang AI 2.0 có thể được xem như một sự tiếp nối tâm nguyện hoằng pháp bằng những phương tiện của thời đại mới.

Mở ra giai đoạn mới cho công tác phiên dịch Phật điển đa ngôn ngữ.

Phiên bản Phật Quang AI (FoGuang AI) 2.0, do Viện Nghiên cứu Phật giáo Nhân gian Phật Quang Sơn phối hợp cùng MITRA (Pháp Chi Thiện Hữu AI Phiên Dịch - 法智善有AI翻譯) xây dựng, đã chính thức ra mắt. Đây là bước nâng cấp quan trọng của một nền tảng ứng dụng trí tuệ nhân tạo chuyên biệt cho lĩnh vực phiên dịch Phật giáo.

Phiên bản mới được thiết kế chuyên sâu nhằm phục vụ việc chuyển dịch kinh điển Phật giáo, Tinh Vân Đại Sư Toàn Tập (精雲大師全集) và các trước tác, tài liệu Phật giáo đương đại sang nhiều ngôn ngữ hiện đại.

Sự ra đời của FoGuang AI 2.0 đánh dấu một chuyển biến đáng chú ý trong công tác phiên dịch Phật giáo: từ mô hình dịch thuật truyền thống sang phương thức cộng tác giữa trí tuệ nhân tạo và dịch giả chuyên môn, nhằm đưa kho tàng trí tuệ Phật pháp đến gần hơn với hành giả, học giả và cộng đồng Phật tử trên toàn thế giới.

Từ một tâm nguyện đến nhịp cầu ngôn ngữ toàn cầu

Dự án được khởi động vào tháng 6/2024, khi Viện Nghiên cứu Phật giáo Nhân gian Phật Quang Sơn ký kết thỏa thuận hợp tác với dự án MITRA, lúc bấy giờ đặt tại Phòng Thí nghiệm Nghiên cứu Trí tuệ Nhân tạo Berkeley (BAIR), Đại học California, Berkeley, Hoa Kỳ.

Cùng chung định hướng, hai bên kỳ vọng vận dụng những thành tựu của trí tuệ nhân tạo để giúp kinh điển Phật giáo và Tinh Vân Đại Sư Toàn Tập vượt qua những rào cản về ngôn ngữ, đến gần hơn với độc giả đương đại; qua đó tạo nên một nhịp cầu giữa trí tuệ Phật pháp và những thành tựu của khoa học - công nghệ hiện đại.

Sự hợp tác này quy tụ hai nguồn tài nguyên quan trọng.

Một mặt là công nghệ AI chuyên về phiên dịch Phật giáo do MITRA dày công phát triển, cùng kho ngữ liệu song song gồm hơn ba triệu đơn vị văn bản Phật điển bằng tiếng Phạn (Sanskrit), Pāli, Tạng văn và Hán văn.

Mặt khác là cơ sở dữ liệu khoảng 300.000 đơn vị ngữ liệu do Viện Nghiên cứu Phật giáo Nhân gian Phật Quang Sơn xây dựng, bao gồm dữ liệu từ Đại Tạng Kinh, Tinh Vân Đại Sư Toàn Tập, cùng nhiều nguồn ngữ liệu Phật giáo Nhân gian song ngữ Trung - Anh.

Sự kết hợp giữa hai nguồn dữ liệu chuyên sâu này tạo nên nền tảng quan trọng cho việc phát triển một mô hình dịch thuật Phật giáo có tính chuyên biệt cao.

Vì vậy, FoGuang AI không đơn thuần là một hệ thống AI đa dụng, mà được định hướng trở thành một nền tảng trí tuệ nhân tạo chuyên biệt phục vụ công tác phiên dịch Phật giáo, nghiên cứu Phật học và hoằng pháp trong môi trường quốc tế.

Sau đây là 8 đặc điểm và ưu thế nổi bật của FoGuang AI 2.0

1. Giao diện hoàn toàn mới - linh hoạt điều chỉnh phong cách dịch thuật

Một trong những cải tiến nổi bật của FoGuang AI 2.0 là giao diện dịch thuật được thiết kế lại toàn diện.

Người sử dụng có thể lựa chọn trước loại hình văn bản cần chuyển dịch, chẳng hạn như kinh điển Phật giáo, Tinh Vân Đại Sư Toàn Tập, hoặc các tài liệu liên quan đến Phật giáo Nhân gian, sau đó tùy chỉnh phong cách dịch thuật theo

từng nhu cầu cụ thể.

Các tùy chọn bao gồm mức độ thiên về trực dịch hay ý dịch, mức độ chuyên sâu của thuật ngữ, phương thức trình bày từ ngữ Sanskrit, sắc thái trang trọng của văn phong, cũng như việc áp dụng hệ thống thuật ngữ và quy chuẩn ngôn ngữ do Phật Quang Sơn thiết lập.

Nhờ đó, bản dịch không chỉ hướng đến sự chính xác về mặt ngữ nghĩa mà còn có thể thích ứng với tính chất riêng của từng thể loại văn bản Phật giáo.

2. Phân tích ngữ cảnh thông minh - thấu hiểu mạch văn nguyên tác

FoGuang AI 2.0 được tích hợp chức năng giải thích từ ngữ và thuật ngữ dựa trên ngữ cảnh.

Khi người sử dụng lựa chọn một từ hoặc thuật ngữ, hệ thống AI sẽ căn cứ vào văn cảnh trước và sau để phân tích và giải thích ý nghĩa phù hợp.

Tính năng này đặc biệt hữu ích đối với việc phiên dịch kinh điển và trước tác Phật học, nơi một thuật ngữ có thể mang nhiều tầng ý nghĩa khác nhau tùy thuộc vào giáo nghĩa, văn cảnh và truyền thống tư tưởng.

Qua đó, dịch giả có thêm cơ sở để thấu hiểu mạch văn nguyên tác, lựa chọn cách chuyển dịch thích hợp và nâng cao độ chính xác của bản dịch.

3. Nền tảng dịch thuật tích hợp “một điểm đến”

Không chỉ thực hiện chức năng phiên dịch, FoGuang AI 2.0 còn cung cấp một môi trường biên tập tích hợp khá toàn diện.

Người sử dụng có thể tạo lập và quản lý tài liệu cá nhân; trực tiếp nhập hoặc dán nội dung; đồng thời tải lên các tệp PDF, Word, hình ảnh và văn bản.

Thông qua công nghệ nhận dạng ký tự quang học (OCR), hệ thống có khả năng tự động trích xuất nội dung từ tài liệu và tiến hành chuyển dịch.

Toàn bộ quy trình từ nhập liệu, dịch thuật, hiệu đính, biên tập đến xuất bản thảo có thể được thực hiện ngay trên cùng một nền tảng. Hệ thống đồng thời hỗ trợ các chức năng như tự động lưu, thống kê số lượng từ và xuất bản thảo song ngữ đối chiếu.

Nhờ đó, người sử dụng có thể giảm đáng kể những thao tác rời rạc giữa nhiều công cụ khác nhau, từng bước hình thành một quy trình phiên dịch Phật học thống nhất và thuận tiện hơn.

4. AI đánh giá bản dịch - hỗ trợ nâng cao chất lượng phiên dịch

Một điểm đáng chú ý khác của FoGuang AI 2.0 là chức năng đánh giá chất lượng bản dịch bằng AI.

Dựa trên nguyên tắc tiếng Trung, hệ thống có thể phân tích bản dịch theo nhiều tiêu chí, bao gồm:

- + Mức độ trung thành với nguyên tác.
- + Độ lưu loát và tính dễ đọc.
- + Ngữ pháp và chính tả.
- + Tính nhất quán trong việc sử dụng thuật ngữ.
- + Mức độ phù hợp với Bảng thuật ngữ Phật giáo Nhân gian.

Bên cạnh việc đưa ra kết quả đánh giá cho từng tiêu chí và nhận định tổng thể, hệ thống còn có khả năng xác định những đoạn cần hiệu chỉnh, giải thích nguyên nhân và đề xuất phương án sửa đổi cụ thể.

Thông qua việc đối chiếu trực tiếp với nguyên tác, dịch giả có thể nhanh chóng nhận diện những điểm cần xem xét lại, từ đó hỗ trợ quá trình hiệu đính và kiểm soát chất lượng bản dịch một cách hệ thống hơn.

Người sử dụng cũng có thể bổ sung những tiêu chí đánh giá riêng, giúp việc phân tích thích ứng với đặc điểm và yêu cầu của từng loại văn bản.

5. Xây dựng kho thuật ngữ dùng chung - cùng bồi đắp tài nguyên phiên dịch Phật giáo

Đối với việc quản lý thuật ngữ - một trong những vấn đề then chốt của dịch thuật Phật học - FoGuang AI 2.0 xây dựng cơ chế kết hợp giữa cá nhân hóa và chia sẻ cộng đồng.

Dịch giả có thể thiết lập bảng thuật ngữ riêng và ưu tiên sử dụng những cách dịch đã lựa chọn trong quá trình làm việc.

Đồng thời, người sử dụng có thể đề xuất những mục từ có giá trị. Sau quá trình thẩm định chuyên môn, những mục từ thích hợp có thể được bổ sung vào Bảng thuật ngữ Phật giáo Nhân gian chính thức.

Theo cách đó, mỗi bản dịch không chỉ là thành quả của một cá nhân mà còn có thể đóng góp vào việc từng bước hoàn thiện kho tài nguyên ngôn ngữ chung phục vụ công cuộc phiên dịch Phật giáo.

6. Mở rộng đa ngôn ngữ - góp phần đưa Phật pháp vượt qua biên giới ngôn ngữ

Theo kế hoạch, trong vòng bốn tháng tới, FoGuang AI sẽ lần lượt mở rộng khả năng hỗ trợ tiếng Tây Ban Nha, tiếng Pháp, tiếng Đức và tiếng Bồ Đào Nha, qua đó tiếp tục mở rộng phạm vi phục vụ của nền tảng.

Trong tương lai, người sử dụng thuộc nhiều cộng đồng ngôn ngữ trên thế giới có thể thông qua nền tảng này để thuận tiện hơn trong việc học hỏi Phật pháp, tra cứu tri thức Phật học và tham gia công tác phiên dịch.

Từ đó, những giới hạn về ngôn ngữ và văn hóa từng bước được thu hẹp, tạo thêm điều kiện để tư tưởng Phật giáo Nhân gian và trí tuệ Phật pháp đến với nhiều cộng đồng khác nhau trên thế giới.

7. Học sâu từ ngữ liệu Phật Quang Sơn - gia tăng độ chính xác của bản dịch

FoGuang AI được phát triển trên nguồn dữ liệu mà Phật Quang Sơn tích lũy qua nhiều năm, bao gồm hệ thống thuật ngữ Phật học, quy chuẩn phiên dịch và ngữ cảnh hoàng pháp.

Nhờ nguồn ngữ liệu chuyên biệt này, hệ thống được thiết kế để nhận diện tốt hơn các thuật ngữ xuất hiện trong kinh điển, những cách diễn đạt đặc thù của Phật giáo Nhân gian cũng như ngữ cảnh tương ứng; qua đó hạn chế những sai lệch thuật ngữ thường gặp khi sử dụng các hệ thống AI đa dụng cho văn bản Phật học.

Điều này góp phần hỗ trợ người sử dụng truyền tải nội dung Phật pháp sang tiếng Anh và các ngôn ngữ khác một cách chuẩn xác và nhất quán hơn, đồng thời nâng cao chất lượng của hoạt động hoàng pháp quốc tế và giao lưu văn hóa Phật giáo.

8. Từ công cụ dịch thuật đến một nền tảng Phật học thông minh

Trong quá trình phát triển, FoGuang AI đang chuyển từ từ một công cụ phiên dịch đơn thuần sang một nền tảng thông minh tích hợp dịch thuật, biên tập, đánh giá chất lượng và quản lý thuật ngữ.

Mục tiêu của hệ thống vì thế không chỉ dừng lại ở việc nâng cao tốc độ hay hiệu suất dịch thuật, mà còn hướng đến việc duy trì tính nhất quán của giáo nghĩa, chuẩn hóa thuật ngữ và hỗ trợ người dịch trong quá trình chuyển tải tư tưởng Phật học qua những biên giới ngôn ngữ khác nhau.

Những người kiến tạo FOGUANG AI 2.0

FoGuang AI 2.0 do Pháp sư Diệu Quang (釋妙光), Phó Viện trưởng Viện Nghiên cứu, đảm nhiệm vai trò chỉ đạo dự án.

Pháp sư Hữu Tại (釋有在) phụ trách xây dựng cơ sở hạ tầng kỹ thuật số và chỉnh lý bộ dữ liệu Phật giáo Nhân gian.

Pháp sư Tri Duyệt (釋慧悦) chủ trì ý tưởng thiết kế tổng thể của nền tảng, quy hoạch giao diện và phát triển phần mềm.

Viện Nghiên cứu đồng thời cung cấp cơ sở dữ liệu thuật ngữ cùng các quy chuẩn phiên dịch, nhằm bảo đảm nội dung do hệ thống tạo ra phù hợp với hệ thống ngôn ngữ và thuật ngữ của Phật giáo Nhân gian Phật Quang Sơn.

Tiến sĩ Alex Amies, kỹ sư phần mềm của Google, đảm nhiệm vai trò chuyên gia kỹ thuật, hỗ trợ việc tích hợp các thành phần của hệ thống.

Tiến sĩ Sebastian Nehrdich, Trợ lý Giáo sư đặc nhiệm tại Trung tâm Nghiên cứu Quốc tế Nhật Bản học, Đại học Tohoku, Nhật Bản, đồng thời là Giám đốc Công nghệ của dự án MITRA, phụ trách hướng dẫn phát triển hệ thống phía máy chủ (backend) và huấn luyện mô hình dịch thuật.

Tiếp nối tâm nguyện hoàng pháp của Tinh Vân Đại sư trong thời đại số

Tinh Vân Đại Sư (釋真空) – vị Khai sơn Tổ sư Phật Quang Sơn – suốt một đời lấy văn hóa để hoàng dương Phật pháp, lấy giáo dục để bồi dưỡng nhân tài, đem tinh thần Phật giáo Nhân gian hòa vào đời sống xã hội.

Trong dòng chảy ấy, FoGuang AI 2.0 có thể được xem như một sự tiếp nối tâm nguyện hoàng pháp bằng những phương tiện của thời đại mới.

Nếu ngày trước, những trang kinh phải vượt qua núi cao, biển rộng và những hành trình dài của các bậc dịch kinh để đến với những miền đất mới, thì hôm nay, công nghệ đang mở thêm một nhịp cầu để lời Phật dạy vượt qua biên giới của ngôn ngữ và không gian.

Tự thân, trí tuệ nhân tạo chỉ là một phương tiện. Giá trị của phương tiện ấy nằm ở cách con người vận dụng nó. Khi công nghệ được đặt trong tinh thần phụng sự tri thức, văn hóa và con người, những thành tựu của thời đại có thể trở thành trợ duyên cho việc lưu truyền và chuyển tải kho tàng trí tuệ đã được gìn giữ qua hàng nghìn năm.

FoGuang AI 2.0 vì thế không chỉ mở ra thêm những khả năng mới cho công tác phiên dịch Phật điển, nghiên cứu Phật học và giao lưu văn hóa Phật giáo, mà còn gợi lên một cuộc gặp gỡ đầy ý nghĩa giữa trí tuệ cổ đại và công nghệ hiện đại, giữa truyền thống và tương lai, giữa Phật pháp và những phương tiện mới của thời đại số.

Qua đó, vượt lên những khác biệt về chữ viết và tiếng nói, lời Phật dạy có thêm con đường mới để đến với con người – được đọc, được hiểu, được suy nghiệm và được tiếp nối trong đời sống hôm nay.

FoGuang AI 2.0 hiện đã chính thức mở cửa sử dụng và được cung cấp miễn phí cho các dịch giả Phật giáo.

Trang web: **FoGuang AI 2.0 - foguang.ai**

Nhân Gian Xã - Tâm Đĩnh, Cao Hùng đưa tin

Viết dịch: **Thích Vân Phong**

Nguồn: fgsdajue.org.cn